Με το κακό που γίνηκε, παραβίασα την υπόσχεση που είχα δώσει στον εαυτό μου να μη διαβάζω κριτικές κινηματογράφου. Ξιφούλκησαν οι Ελληναράδες και χίμηξαν πάνω στην ταινία «Τροία», αποδεικνύοντας ότι ούτε την Ιλιάδα γνωρίζουν ούτε την Οδύσσεια. Την ταινία δεν την είδα έτσι κι αλλιώς. Όμως, οι παραγωγοί της δήλωσαν ότι δεν έκαναν μεταφορά της Ιλιάδας αλλά πήραν στοιχεία από αυτή, από την Οδύσσεια και από την Αινειάδα του Βιργίλιου κι έφτιαξαν μια ταινία για την «Τροία», όπως λένε. Γούστο τους και καπέλο τους. Θες, τη βλέπεις. Δε θες, δεν τη βλέπεις. Από εκεί κι έπειτα το να κάνεις εθνικό θέμα μια ταινία είναι σα να γυρεύεις από τον Τσακ Νόριτς να ομολογήσει ότι οι Αμερικανοί έχασαν στο Βιετνάμ. Φοβούμαι όμως ότι ο σεναριογράφος της «Τροίας» είναι πιο σχετικός με την Ιλιάδα από ορισμένους κριτικούς.

Διαρρηγνύει τα ιμάτιά του ένας επειδή η ταινία «δείχνει τον Αχιλλέα να δυσανασχετεί με τις ηγεμονικές τάσεις του Αγαμέμνονα», ο οποίος παρουσιάζεται «πολεμοχαρής, ζηλόφθονας και ανέντιμος». Η Ιλιάδα όμως τουλάχιστο δυο φορές παρουσιάζει τον Αγαμέμνονα δειλό. Και ο Αχιλλέας, κάποια στιγμή, του λέει:

«Αδιάντροπε, κερδοσκόπε! Πώς να πεισθεί στα λόγια σου Αχαιός; Για το δικό σου το χατίρι ήρθαμε, αναιδέστατε, για να χαίρεσαι εσύ, καθώς παλεύουμε να πάρουμε από τους Τρώες ξεπληρωμή για το Μενέλαο και σένα, σκυλομούρη! Το πιο πολύ μέρος από τον κουραστικό πόλεμο το κυβερνάνε τα δικά μου τα χέρια. Όταν όμως καμιά φορά γίνει μοιρασιά, το δικό σου τιμητικό δώρο είναι πολύ πιο μεγάλο πάντα, κι εγώ παίρνοντας λίγο κι αγαπημένο γυρίζω στα πλοία, αφού πια κατακουραστώ από τον πόλεμο».

Κι αργότερα τον βρίζει:

«Μεθύστακα, που έχεις μάτια σκυλιού και καρδιά ελαφιού! Ποτέ δε βάσταξε η καρδιά σου ούτε να οπλιστείς για πόλεμο μαζί με το στρατό, ούτε να πας σε ενέδρα μαζί με τα παλικάρια των Αχαιών. Αυτό σου φαίνεται πως είναι θάνατος».

Άλλος ειδικός διαμαρτύρεται, επειδή η ταινία δεν αναφέρει την αχίλλειο πτέρνα και τον θάνατο του Αχιλλέα από βέλος που δέχτηκε σ' αυτή. Να του πούμε ότι Ιλιάδα και Οδύσσεια αγνοούν το θέμα; Ότι ο μύθος για την αχίλλειο πτέρνα δημιουργήθηκε μετά το 323 π.Χ., χρονιά που πέθανε ο Μεγαλέξανδρος;

Τρίτος ενοχλείται από το ότι στην ταινία «δεν υπάρχει αρπαγή» αλλά «ο Πάρις και η Ελένη περιφέρονται σαν ερωτευμένα πιτσουνάκια». Ο Όμηρος όμως δεν μιλά για «αρπαγή» Και ο ποιητής Κόλουθος που περιγράφει τα πώς και τι, αναφέρει:

''Η θεά Αφροδίτη ήταν λοιπόν που έκανε να καίει μέσα της ο πόθος. Η Αφροδίτη έφταιγε που δεν μπορούσε να αντισταθεί στο πάθος. «Έλα να φύγουμε», του είπε. «Πάρε με στην Τροία, θα σ' ακολουθήσω, αφού η Αφροδίτη το θέλει»''.

Για την ίδια την ταινία, άμα τη δω.

***

Την είδα: Κύπρια, Ιλιάδα, Αιθιοπίδα, Μικρή Ιλιάδα, Πάρσιμο του Ιλίου συνθέτουν τα κύρια έπη που αναφέρονται στον Τρωικό πόλεμο, από το ξεκίνημά του ως την πτώση της Τροίας. Από αυτά, η Ιλιάδα περιγράφει μόνο τα όσα έγιναν σε πενήντα μέρες, από τις 3.650 που κράτησε η καθαυτό πολιορκία. Σε 15.693 στίχους, που σημαίνει 235.395 συλλαβές. Και τρεχαλητά να τις διαβάσει κάποιος, δεν του φτάνει μια βδομάδα. Υπολογίστε, πόσο καιρό χρειάζεται μόνο για να διαβάσει και τα πέντε έπη στη σειρά. Αναφέρονται 47 Αχαιοί αρχηγοί, ενώ μόνο οι γιοι του Πριάμου ήταν πενήντα. Χώρια οι λοιποί Τρώες ήρωες και ηγεμόνες των συμμάχων τους.

Το τόλμημα του σκηνοθέτη της ταινίας «Τροία», Βόλφγκαρντ Πίτερσεν, ήταν ότι έπρεπε όλα αυτά να τα χωρέσει σε μια ιστορία δυόμισι ωρών. Κράτησε το πνεύμα των επών με θρησκευτική ευλάβεια, διάλεξε ποιους ήρωες χρειαζόταν σκιαγραφώντας πιστά τους χαρακτήρες όπως τους κληροδότησε η παράδοση, διασκεύασε κάποιες στιγμές, έκανε παράλιους κάποιους τόπους και δημιούργησε έναν άθλο πρωτοφανή για τις πρακτικές του Χόλιγουντ. Ίσως, επειδή δεν είναι Αμερικανός.

Είδα την ταινία, την χάρηκα ως «κινηματογράφο» και ταπεινά βγάζω το καπέλο στον δημιουργό. Κράτησε αυτό που από την αρχαιότητα ακόμα ο Στράβων (65 π.Χ. – 23 μ.Χ.) έγραψε για τον Όμηρο («ποιητής έφη πάντα στοχάζεσθαι ψυχαγωγίας, ου διδασκαλίας», ο ποιητής σκοπό είχε να ψυχαγωγήσει, όχι να διδάξει) χωρίς να προδώσει τις γραφές. Όσοι

τον κατηγορούν για «παραποίηση», με το συμπάθιο, απλά δεν ξέρουν τι τους γίνεται. Τα γεγονότα είναι που παραποιούνται, όχι ο μύθος. Του οποίου μύθου πρώτοι οι αρχαίοι ημών πρόγονοι «άλλαξαν τα φώτα».

Για παράδειγμα, ο Όμηρος δεν λέει πώς πέθανε ο Αχιλλέας. Άλλος ποιητής αναφέρει ότι τον τόξευσε ο Πάρης με εντολή του θεού Απόλλωνα, ο οποίος έδωσε και τη σωστή πορεία στο βέλος. Κατά μια εκδοχή, ο ήρωας χτυπήθηκε κατάστηθα. Κατά μια άλλη, στη θνητή φτέρνα του. Κατά μια τρίτη, δεν ήταν ο Πάρης αλλά ο ίδιος ο Απόλλωνας που τον τόξευσε.

Ο ήρωας σκοτώθηκε πολεμώντας κοντά στις Σκαιές Πύλες, λένε οι μεν. Στον γάμο του με την Πολυξένη, αδελφή του Πάρη, λένε οι δε: «Ο Πάρης κινήθηκε προς το μέρος του με ανοιχτή αγκαλιά, τάχα να φιλήσει τον γαμπρό. Ο Αχιλλέας δεν πονηρεύτηκε. Την ώρα που φιλιόντουσαν, ο Πάρης έβγαλε το κρυμμένο ξίφος του και το βύθισε στα πλευρά του Αχιλλέα». Στον ναό του Απόλλωνα, την ημέρα της υπογραφής συνθήκης ειρήνης, λένε άλλοι: «Ο Αχιλλέας προσήλθε άοπλος. Με την βοήθεια του Απόλλωνα, ο Πάρης τον σκότωσε». Είτε είχε κρυφτεί πίσω από το άγαλμα του θεού και τον τόξευσε με ένα βέλος του στην φτέρνα είτε έβαλε οπλισμένους ανθρώπους του να τον περικυκλώσουν και να τον ξεκάνουν με τα δόρατά τους. Ό,τι προτιμάτε.

Κάποιοι αρχαίοι θέλησαν τον ήρωα να σκοτώνεται για τα μάτια της Πολυξένης. Ο Πίτερσεν για τα μάτια της Βρισηίδας. Και λοιπόν;

(Έθνος, 27.5 και 3.6.2004)